

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 14. V Ljubljani, 31. julija 1911. Letnik XXVIII.

Obseg: Nekaj o naših hlevih. — Iz državnega železniškega sveta. — Najnovejše izkušnje glede zatiranja peronospor. — Teorija in praksa. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmet. družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Inserati.

Nekaj o naših hlevih.

Kdor trdi, da imamo na Kranjskem vobče slabe goveje hleve, ta pač ne ve, da so kmečki goveji hlevi v planinskih deželah naše države splošno še slabši.

Stem pa še nikakor nočem reči, da je večina naših kmečkih govejih hlevov dobra ali celo vzorna, narobe, naši goveji hlevi so z malimi izjemami v mnogih ozirih še silno pomanjkljivi. Imamo pač večinoma zidane hleve, celo obokane in v zadnjem času vsakdo, ki dela nov hlev, naredi obokan strop na traverzah. Glede vnanjosti naših hlevov se celo lahko trdi, da so prebaho zidani in torej predragi, dočim je notranja uredba, ki je najvažnejša, večinoma pomanjkljiva.

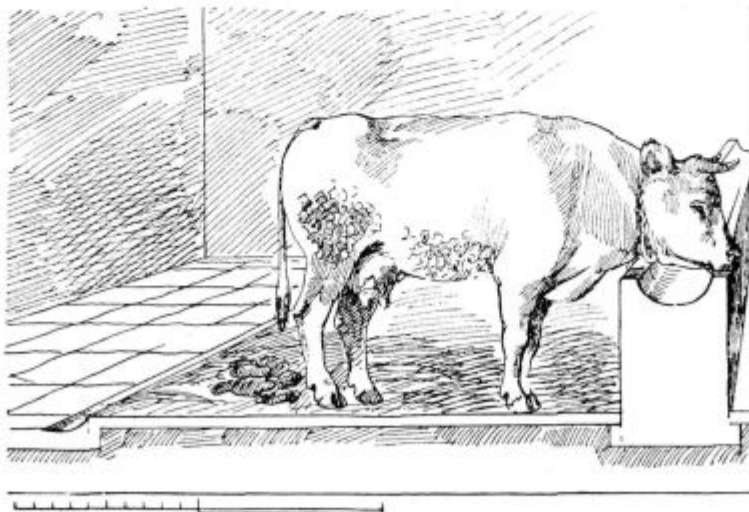
Hlev naj se po možnosti ceno zida in naj da le praktično in zdravo bivališče živini, zato je vsak nepotreben strošek škodljiv, ker obremenjuje čisti dobiček živinorejce.

Vsled podpor onim kmetovalcem, ki svoje goveje hleve kolikor mogoče pravilno uredi, na stotine kmetovalcev zida nove hleve ali jih popravlja in se poteguje za razpisana darila. Med našimi živinorejci so glede notranje oprave govejih hlevov predsodki, ki so

prav gotovo napačni in jih je zelo težko zatreti. Le počasi se dajo živinorejci prepričati, da mora biti notranjščina naših govejih hlevov z ozirom na današnje gospodarske razmere in na zdravstvo živine drugačna, kakor so je bili doslej vajeni. Marsikateri živinorejec sam hoče imeti pravilno notranjo ureditev hleva, a ga stavbinski mojster noče poslušati in kar sam vse tako naredi, kakor se njemu prav zdi.

Kakšen pa bodi zdrav in praktičen goveji hlev?

Hlev bodi znotraj tako urejen, da so vsa dela v hlevu po možnosti olehkočena, oziroma se skrajšajo, in da je hlev zdrav, t. j., da je snažen, zračen, svetel itd. Je prav veliko lepih zidanih hlevov, ki imajo zadostno višino, obokane stropne, a žal, v njih manjka predvsem za zdravje živine potrebne zadostne svetlobe, in staje ter jasli so večinoma take, da živine ni mogoče brez velikega truda ali velike potrate stelje snažne obdržati; živina mora jesti

Podoba 49.

iz tako visokih jasli, da mora dobiti udrte hrbte, ki so ena najhujših napak vnanjosti naše živine. Kar pa ne naredi visoke jasli, to pomagajo pokvariti še tiste presnete gare za seno ali zeleno klažo, ki večina naših živinorejcev misli, da brez njih ne more izhajati. Tudi

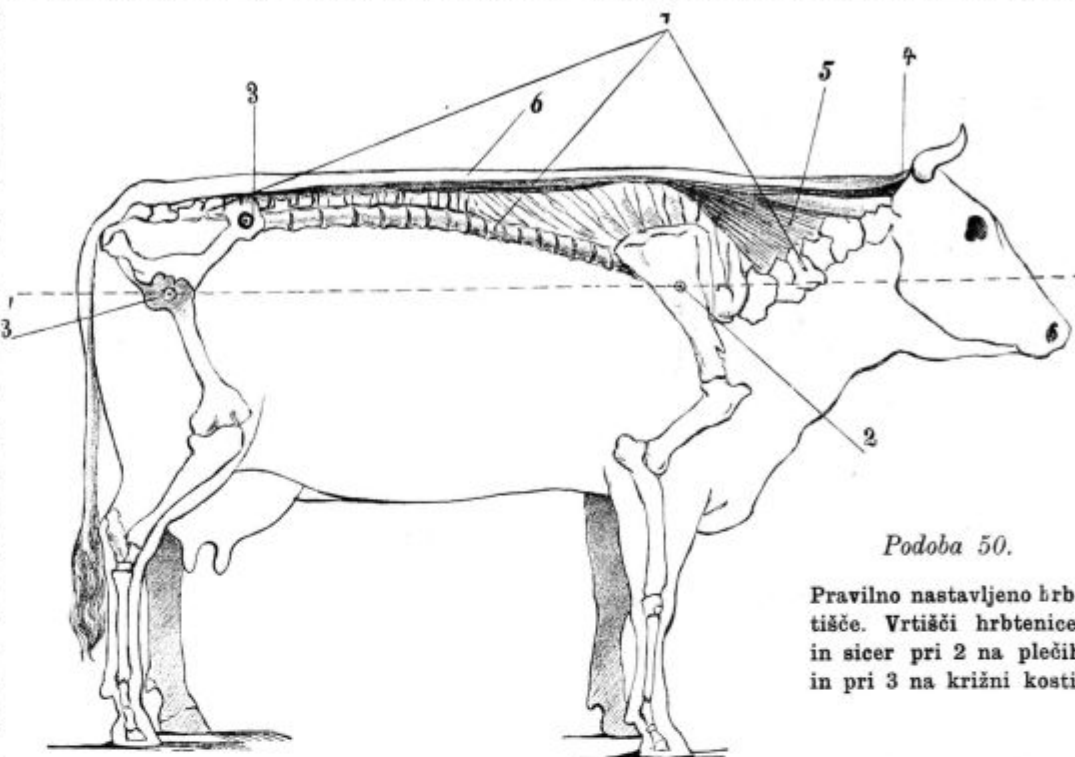
prezračevanje je v hlevih večinoma nezadostno ali nepravilno.

S tem spisom danes opozorimo le na eno ali dve poglavitni napaki v naših takoimenovanih zboljšanih hlevih. Podoba 49. kaže zboljšani hlev, kakršen se pri nas dandanes pogosto dobiva. Lastnik hleva je res veliko naredil, a pri obisku vselej tudi takoj začne tožiti, kakšne stroške je imel. Hlev je dovolj visok, stene so gladko ometane in pobeljene, staje, hodniki in gnojnični jarek so iz betona in tudi jasli so največkrat prav skrbno izdelane in navadno tudi iz betona narejene. Pa kaj pomaga, ko je sprednji rob jasli najmanj 60 cm visok, pa tudi višji, saj se dobijo 80 do 90 cm visoke jasli. Ne bomo vendar bolj pametni kakor je Bog, ki je govejo živino ustvaril, da na paši pobira hrano na tleh. Dajte živini v hlevu tisto, za kar je ustvarjena, dajte ji tako nizke jasli, da se mora pri jedi tako globoko skloniti, kakor če bi se pasla; odstranite nepotrebne gare in imeli boste živino z ravnimi hrbti!

Kdo bi tajil, da je dandanes naša goved veliko boljše in lepša, kakor je bila nekdanj! To imamo pripisovati v majhni meri boljšemu ravnanju z govedjo, največ pa mnogim stotinam dobrih čistokrvnih bikov, ki so prišli iz tujine v deželo.

podere, kar se je doseglo ali vsaj nameravalo doseči z dobrim plemenjakom.

V trgovini z govedjo, zlasti s plemensko govedjo, ne odločujejo cene živini samo njene dobre lastnosti,

Podoba 50.

Pravilno nastavljeno hrbtišče. Vrtilišči hrbtenice, in sicer pri 2 na plečih in pri 3 na križni kosti.

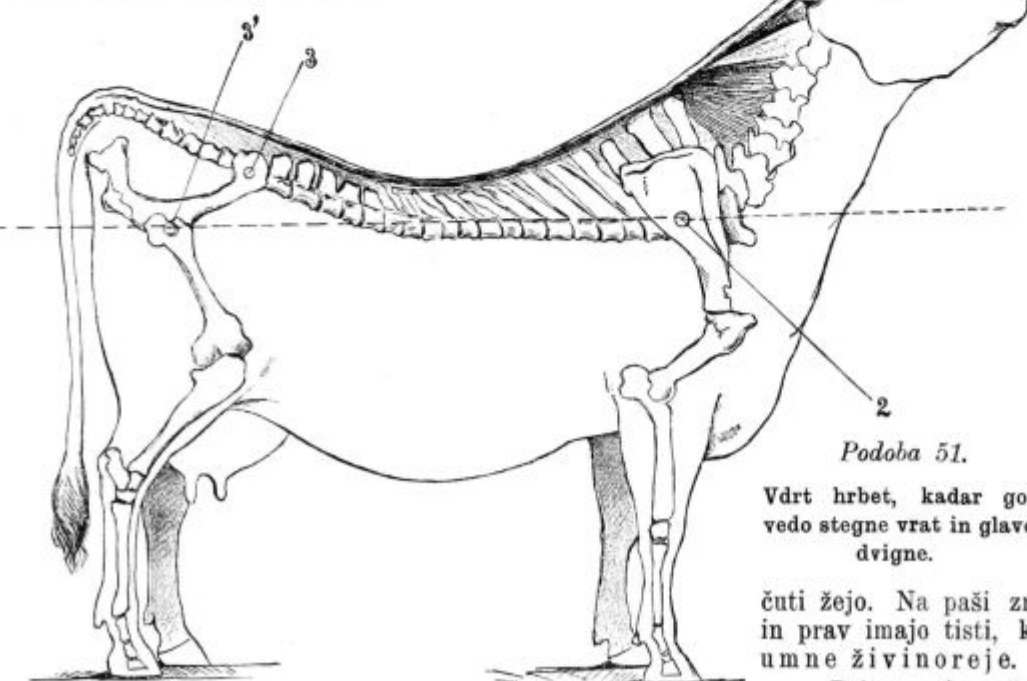
temveč v prav veliki meri tudi lepa vnanjost. V njanjost naše govede, t. j. njihovo lepoto, skoraj splošno kvarijo veliki trebuhu in vdrti hrbti.

Velike trebuhu pri naši govedi dela predvsem neprikladno krmljenje v mladosti in napajanje, posebno pozimi.

Odstavljena teleta navadno ne dobivajo zadosti močne krme, zato zaostajajo, njih okostje se ne razvija, je šibko in velika množina prazne slame in sena obtežuje drob, ki s svojo težo krivi šibko hrbtno okostje in ga slednjič trajno skrivi. Trebuh obtežuje vrhutega še voda, ker govedo pride žejno k vodi, se je neizmerno nžlampa, kar raztega želodec in drob, govedo dobi velik vamp, ozir. trebuh, in vse tu omenjeno pomaga, da živali dobe velike trebuhu in vdrti hrbte.

Na paši vse to ni mogoče, ker govedo počasi uživa sočno travo, žeja ni velika in navadno more govedo na paši do vode, kadar količnej čuti žejo. Na paši zrejena goved je vedno lepša, in prav imajo tisti, ki trdijo, da brez paše ni umne živinoreje.

Pri nas je paše vedno manj, goved se večinoma redi v hlevu, zato pa moramo v hlevu vse tako urediti, da se slabe posledice hlevske reje po možnosti odstranijo.

Podoba 51.

Vdrt hrbet, kadar govedo stegne vrat in glavo dvigne.

Dober bik nedvomno veliko stori za zboljšanje črede, a kaj pomaga, če se z njegovim zarodom zopet napačno ravna in se s takim ravnanjem tisto deloma

Vdratih hrbtov pri nas ne dela le neprimerna krma, posebno pri mladi govedi, temveč tudi prereditko napajanje, vsled česar se živina le dvakrat ali celo samo enkrat na dan nažlampa velike množine vode.

Pa je še neki vzrok vdratih hrbtov v naših hlevih.

Ta vzrok so previsoke jasli in tiste presnete gare za seno, ki o njih večina naših živinorejcev misli, da ne more brez njih izhajati.

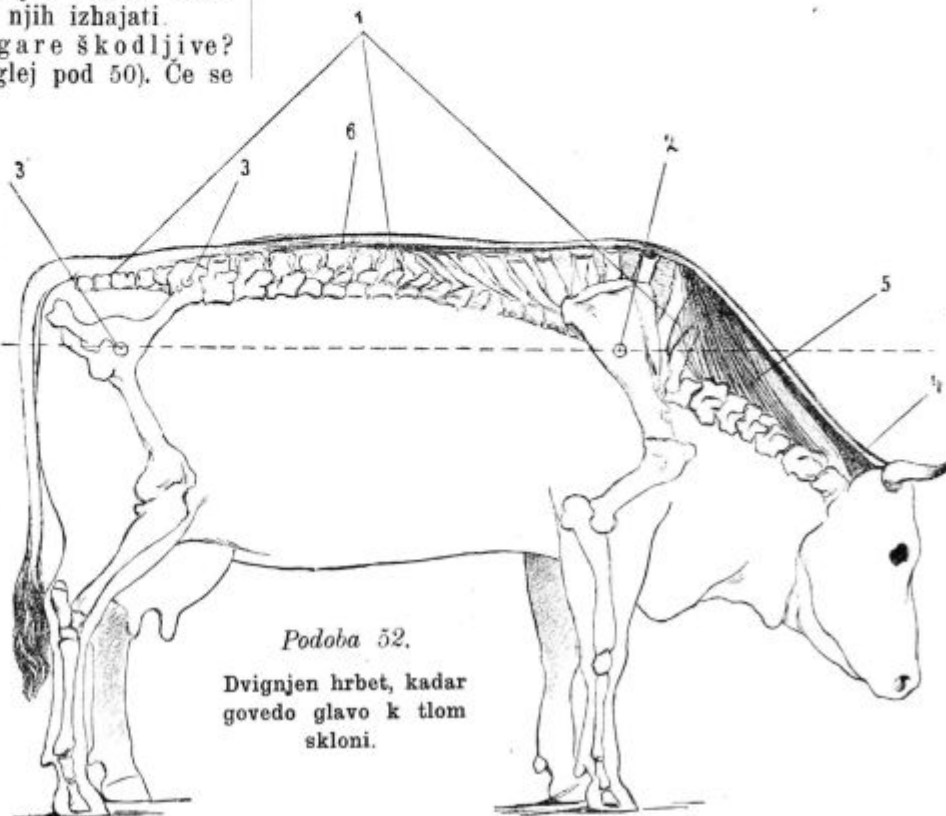
Zakaj so visoke jasli in gare škodljive?

Na hrbtenici sta dve vrtišči (glej pod 50). Če se glava dvigne, potem se mora hrbtenica pri mladi govedi, ko je še dovolj mehka in gibčna, na teh vrtiščih sukati, in sicer spredaj pri plečih (glej pod. 51. pri 2) in zadaj pri križni kosti (glej pod. 51. pri 3), vsled česar se hrbet vdere, in nastavek repa se dvigne. Nasprotno se pa mora hrbet dvigniti, če se glava sklone (glej pod. 52.). Iz tega vzroka je paša tako koristna za razvoj lepega hrbta, ker mora mlada živina na paši imeti sklonjeno glavo, pri čemer se hrbtišče vzboči. Iz tega vzroka je pa tudi velika nemarnost, če mora mlada živina neprenehoma jesti z iztegnjenim vratom iz previsokih jasli in gar. Previsoke jasli in gare so najboljšo sredstvo, da dobi goved v hlevu vdrat hrbet in se njihova vrednost znatno zmanjša, zato naredite v hlevih nizke jasli in proč z garami, ki se nadomeste s primerno urejenimi jaslami, ki tudi ne dopuščajo, da bi se seno tratilo.

Če naj gojimo lepo zraslo goved, ne dosežemo tega z dobrimi in dragimi tujimi biki, ampak z umno rejo in z umnim ravnanjem.

Skrbimo s primerno krmo, zlasti z moč-

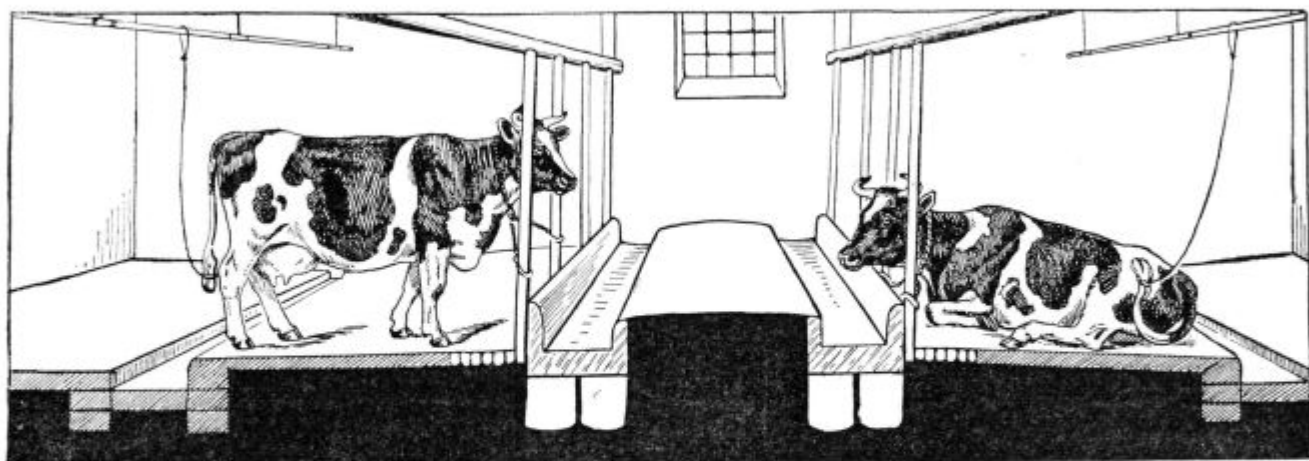
Sprednji rob jasli je pri odrasli govedu od tal 50 cm dovolj visok, pri mladi govedu more biti pa še nižji, in če so jasli tako narejene, da je njih dno 20 cm nad tlemi, pa popolnoma zadostuje, in goved je iz takih jasli sklonjena kakor na paši. Če so jasli primerno urejene, živina ne bo stopala v jasli.

Podoba 52.

Dvignjen hrbet, kadar govedo glavo k tlom skloni.

Na podobi 49. se pa še nekaj drugega vidi. Govedo je priklenjeno na dolgi verigi, stoji na $2\frac{1}{2}$ do 3 m dolgi staji ter ima navadno najmanj $1\frac{1}{2}$ m prostora na širino. Na takem prostoru govedo pleše semtertja, odlaga blato in scalnico enkrat blizu jasli, drugič

Podoba 53.

nimi krmili, da bo mlada živina rastna in bo imela trdno okostje; ne delajmo ji s pokladanjem velikih množin prazne krme in z napačnim napajanjem velikih trebuhov, ki krivijo s svojo težo hrbtišče; ne krivimo hrbtišča z visokimi jaslami in z nepotrebni garami, in gojili bomo lepo goved. ki bo imela primerno ceno.

konec staj, na desno in na levo, včasih opravi svojo potrebo kar naravnost na sosedno žival. Ali je v takih razmerah mogoče ohraniti goved snažno! In koliko stelje se po nepotrebnem potrat! Seveda slišim takoj ugovor: če ni dovolj stelje, ni dovolj gnoja. Za Boga vendar, saj stelja ni gnoj, in če kdo misli da je, pa naj gnoji samo s steljo in kmalu bo videl žalosten uspeh. Gnoj je živalsko blato in scalnica, in stelja ima

pravzaprav nalogo dati živini mehko in gorko ležišče ter je obenem sredstvo, da popije gnojnico in dela rahel gnoj, da se na gnojišču dobro godi in zboljšuje kakovost zemlje, t. j., da težko zemljo bolj rahlja. Kdor misli, da ne izhaja brez velikih množin stelje, naj jo v božjem imenu meša med gnoj, a zaraditega naj ne pusti živine s predolgimi in s preširokimi stajami onesnaževati. Sicer pa, kateri kmetovalec pri nas ima danes dovolj denarja in časa napravljati nepotrebne velike množine stelje!

Naredite hleve z nizkimi jaslami in z majhnimi stajami, pa boste vzrejali živino z ravnimi hrbti, živina ostane snažna, zato bo trud za snaženje malenkosten in pridelovali boste tudi snažno in zdravo mleko. Največje govedo naj nima na širokost čez 1 m prostora, na dolgost pa ne čez 2 m, privezano bodi nakratko, in potem bo odkladalo blato in scalnico vedno na prostor za seboj, kamor se ne more vleči in zato ne poblatiti.

Tudi tisti majhni jarčki za gnojnico zadaj za stajami, kakor jih tako radi delajo naši živinorejci, oz. stavbni mojstri, ne veljajo veliko. Narediti je jarek, vsaj 20 cm globok in 30 cm širok; v takem jarku se potem resnično zbirata blato in gnojnica. Ker je jarek dovolj globok tudi goved ne stopa čezenj in pazljivo stoji, vedno le na svoji staji. Ugovor, da je tak jarek za goved nevaren, je ničev, saj imajo take jarke v vseh naprednih deželah, in nikdar se ne pripeti kaka nesreča. Goved pa tudi ni tako neumna, kakor se pri nas misli, in kadar gre iz hleva, zna prav varno stopiti čez tako globok in širok jarek. Šele mi v naših hlevih naredimo goved bebasto; če ji pa damo prostost, pa vidimo, da goved ni tako neumna, kakor mi mislimo. Le pojdite gledat goved na planine, kako skače in pleza gorindol čez strmine in skalovje, in vendar se živina tamkaj najbolje počuti in ob pičli krmi daje več mleka, kakor v hlevskih ječah v dolini pri obilni krmi.

Za zgled praktičnega in zdravstveno pravilno urejenega hleva naj služi holandski hlev, kakor ga kaže podoba 53. Staje v teh hlevih so le 160 do 170 cm dolge, dasi imajo Holandci splošno večjo živino kakor mi. Dno jaslji je v tisti višini kakor staja sama, in če se krava vleže, lahko drži vrat in glavo nad jaslmi, zato se izhaja s tako kratkimi stajami. Ne rečem, da je pri nas prišel že čas za tako urejene hleve, a prišel bo gotovo; danes pa že notranjo uredbo holandskih hlevov lahko s primernimi izpremembami priredimo za naše razmere. Privezovanju repov na motvoz k stropu, kakor se vidi na podobi 53, se seveda naši kmetovalci še posmehujejo, a tudi to jim še preide in še sami bodo tako svoji živini v hlevu repe privezovali. Privezan rep krave ne ovira braniti se muh, a če se vleže, rep ne leži na tleh v blatu, kjer bi se umazal, in potem se živina, kadar z repom okoli otepa, ne more umazati.

Iz državnega železniškega sveta.

Predlogi, ki sem jih stavil in ki jim je dotični odsek pritrdil, so bili soglasno sprejeti tudi v plenarni seji, ki se je vršila 3. julija.

Upati je, da bo železniško ministrstvo z vso skrbnostjo vplivalo na južno železnico, da ugotovi občni želji in resnični potrebi in uvede še en popoldanski vlak. Ta vlak bi prihajal proti večeru iz Zagreba na Zidani most ter imel zvezo z vlakom, ki prihaja iz

Ljubljane po osmih na Zidani most in vozi proti Celju-Mariboru, in pa z vlakom, ki odhaja iz Zidanega mostu ob pol osmih zvečer in vozi v Ljubljano. Sedaj odhaja osebni vlak iz Zagreba ob pol dveh popoldne proti Zidanemu mostu, in potem ni vlaka do polenajstih predpolnočjo. Veliki potrebi bi bilo z novim označenim vlakom odpomagano, in ker je tudi zastopnik ministrstva kakor ves železniški svet to potrebo priznal, smemo upati, da bo ta vlak brez odloga uveden.

Glede pospešitve vožnje sadja je ministrstvo podalo izjavo, da se je odločilo za nabavo vagonov, ki so preskrbljeni z zračniki tako, da je sadje vedno preprihano od zraka — da ni v zatohlih zaprtih vozeh. Preskrbljeno je tudi, da se presno sadje naglo prevaža. Ministrstvo hoče tudi glede onega sadja, ki se prevaža kot fino sadje, vpeljati znižane vozne tarife, ker so se prepričali, da se tudi manj fino, torej za pridelovalca manj vredno sadje mora pošiljati v košarah in zabojih. Istotako je ministrstvo pozvalo ravnateljstvo južne železnice, da vse potrebno pripravi, da bo moglo hitro prevažati presno sadje in da se izogne sleharnim pritožbam glede zakesnelega transporta.

Glede predloga, da se napravijo pri postajah Ježica in Domžale, kjer železnica križa državno cesto, rampe, je izjavil zastopnik ministrstva, da bodo rampe pri Domžalah takoj postavili, pri Ježici pa tekom leta.

Zaradi razširjenja kolodvora na postaji Št. Vid-Višmarje je pa zvršitev odvisna od finančnega ministrstva. No — poslanci bomo tudi tam podrezali, da se ne bo zadrževala tako potrebna in utemeljena razširjatev.

V plenarni seji se je razpravljalo o mnogih zadevah. Preobširno bi bilo, ko bi hotel tudi le kratko označiti, o čem se je posvetovalo in sklepalo. Zato sem se odločil, da poročam le o onih vprašanih, ki so za naše pokrajine, sploh za celoto, pomembna in se v prvi vrsti tičejo kmetijskih koristi. O teh sem bil sam poročevalec, ker so mi sploh vse one predloge izročili v poročanje, ki se tičejo kmetijskih zadev.

Člen Weis je zahteval olajšave za daljni izvoz našega sočivja, ki najde posebno na Francoskem in v Švici obilno kupcev, posebno pa, da se izjemni tarif uveljavi ne le za nekatera velika mesta, posebno na Gališkem, ampak da se tudi druga trgovska mesta, posebno na jugu, pritegnejo v ta tarifni okoliš. Za našo kulturo je sočivje važno; s fižolom na pr. se čisti njiva, ker mora biti fižol dobro okopan, ki omogoči v ugodnih letinah tudi višji dohodek kakor pšenica. Za kolobarjenje v kmetijskem gospodarstvu je fižol prav pripraven rastlina, ki bi jo poljedelci morali v večji meri upoštevati. Vladni zastopnik je predlogu in mojemu utemeljevanju pritrdil in obljubil, da se hoče ozirati na naše nasvete.

Člen dr. Türk je predlagal, da se tarif za krmske snovi, kakor so: otrobi, melasa, tropine, še dalje zniža in se vpelje na vseh železnicah tarif specialni razred III.

Res so se vpeljele nekatere olajšave, toda te niso zadostne. V sosednji Nemčiji se navedene snovi po vseh železnicah prevažajo po specialnem tarifu III.

Če upoštevamo res veliko draginjo mesa, bi morala biti glavna skrb vlade, da se pospeši reja klavne živine, da se spravi ne le dovolj živine na trg, ampak, da se omogoči tudi primerna cena.

Kot poročevalec sem vlado pozval, da naj ugotovi predlogu vsaj za čas, dokler bo draginja živine in

mesa trajala. Sicer pa zadene velik del krivde zaradi draginje vlado, ki premalo skrbi za nizke tarife, za prevoz klavne živine in mesa, da ne omenim užitninskega davka od mesa; zato že interes zadostne preskrbe prebivalstva z mesno hrano zahteva, da država stori svojo dolžnost, in če že noče odnehati od znižanja, oziroma odprave užitnine na meso, naj vsaj zniža tarife za prevažanje živine in vseh onih snovi, ki morejo pripomoči k znižanju cen mesu.

Pri tej debati se je pa vnela nepričakovano huda, dolga razprava.

Komercialni svetnik Fuhrich z Dunaja se je protivil preveliki olajšavi in je očital, da je kmetijstvo vzrok draginji, da se kmetom dobro godi pri tako visokih cenah živine itd. Seveda mu drugi nismo ostali dolžni in prav pametna je bila beseda posl. dr. Lichta, ki je sicer zastopnik velikih industrij, da se ne protivi olajšavam, ker je to v korist uživalcev. Da mu pa tudi jaz kot poročevalec v svoji sklepni besedi nisem ostal dolžan je jasno. Navedel sem med drugim, zakaj je draginja nastala, da ta ni le avstrijska, marveč splošna — evropska, da, svetovna. Posebno v naši državi so silno suhe letine 1906—1909 vzrok, da se je število naše živine (ne le v Avstriji, tudi po Ogrskem) in povsodi zmanjšalo. Živino spraviti vsaj na prejšnje stanje in število, pa ni delo nekterih mesecev, ampak to je delo več let. Če še upoštevamo veliko pomankanje poljskih delavcev, ki jih tudi za drag denar ni dobiti (v ljubljanski okolici so stali kosci 5 celo do 6 K na dan!), je jasno, da draginje ni vzrok kmetovalec, ampak navedene okoliščine in draginja poslov. Ko so morali predlanskem kmetovalci, da so mogli svojo živino preživiti do nove košnje, plačevati seno po 10—12 kron, ni nihče vprašal: ali pa ne boš pri taki ceni zabredel v dolg. Sicer pa gre pri predlogu Türka samo za odpravo draginje, zato je upati, da bodo vsi člani proti odklonilnemu nasvetu Fuhricha, in dejansko je bil poročevalec predlog sprejet z 71 glasovi proti edinemu Fuhrichovemu. To glasovanje je vplivalo tudi na vlado, in prav bi bilo, ko bi se v takih za ljudski blagor tako važnih zadevah zastopniki kmetijske in obrtne produkcije vedno podpirali. Procvitajoče kmetijstvo je najboljša opora za obrt, in istotako mora mirno, trezno sodeč agrarec priznati, da nudi lepo razvita obrt poljedelcu dobrega odjemalca njegovih pridelkov.

Zastopnik vlade je nato izjavil, da ne more pritrditi temu, da bi se sploh za vse krmske snovi uvedel najnižji tarif, pač pa bo vlada za čas potrebe uveljavila nizki tarif.

V našem kmetijskem gospodarstvu se vse premalo ravnamo po besedah sv. zgodbe, da pride za 7 tolstmi leti 7 suhih let. Tako vidimo letos, da se kmetovalci kaj malo brigajo, da bi se okoristili z letošnjo izredno bogato krmsko letino. Za nizko kupno ceno bi si lahko nabavili mnogo dobrega sena, ki bi ga spravili v prosto stoječe stoge, kakor spravljajo drugod po svetu na milijone stotov sena in slame in hranijo za poznejše slabe čase. Drugod so začeli umni kmetovalci resno misliti, kako bi si mogel gospodar v obilnih letinah oskrbeti krme za letine, kadar bi bila sila za krmo. Znano je, da je krompir pred par leti neizmerno bogato obrodil; srečen je bil gospodar, če je dobil na trgu za 100 kilogramov dve in pol krone. Sledila pa je sedaj letina, ko je krompir veljal 100 kilogramov 8 do 10 kron, in morali so kmetijska družba, gospodarska zadruha in drugi skrbeti, da smo dobili krompir kvintal

po 10 kron. Tudi za krmljenje, posebno prasičev, je bila sila in zadrega, ker je krompir debelenje prasiča jako pospešujoča krma. Po Nemčiji, koder se je po prizadevanju vlade prasičereja popetorila, so začeli v letinah z obilno obroditvijo krompirja krompir porabljati, posebno slabjšega, da ga zrežejo in posuše. Za tako krmsko snov je pa vpeljala vlada znižani tarif. Tudi pri nas v Avstriji se je začela razvijati ta industrija posebno po Gališkem imajo v nekterih letinah toliko krompirja, da velja 100 kg le 2 K. Modro gospodarstvo torej zahteva, da se tako pomaga kmetijstvu; zato je upravičen nasvet, da se tudi za tako posušeno krmsko snov določi znižani tarif.

Baron Stürkh je predlagal, da se tudi za prevažanje umetnih gnojil dovoli prejšnji znižani tarif, ki je veljal do 1. januarja 1910.

Brez umetnih gnojil ni misliti na uspešno gospodarstvo. Ta gnojila so pa vsled kartelov jako draga, posebno, ker jih dobivajo skoraj vsa iz daljnih pokrajin, iz inozemstva in celo prekomorskih dežel. Le leta 1910. je došlo v Avstrijo 30.000 vagonov umetnih gnojil. Posebno občuten je trošek za prevoznjo manj vrednih gnojil, n. pr. kajnita, ki velja vagon na nemški meji 300 kron, vožnja po železnici pa stane pri daljavi 450 kilometrov 100 kron. Mi pa, ki imamo od Dunaja še 450 in več kilometrov, za prevoz skoraj toliko potrošimo, kakor je stalo blago. Če upoštevamo, da se v Nemčiji porabi stokrat več kalijevih gnojilnih soli, kakor pri nas, in da brez zadostnega kalija v zemlji ni misliti na bogat pridelek krme, je ta predlog upravičen in utemeljen. Vladni zastopnik je obljubil, da se bo oziral na ta predlog, ko se bo tarif predeloval; posebno je zagotovil, da se bo uvedel revidirani nižji tarif za ona gnojila, ki zaradi svoje vsebine in vrednosti ne morejo prenašati višjega tarifa.

Isti člen je predlagal, da se zopet uveljavi dovoljenje znižanega tarifa za prevoznje semena trav in krompirja. Do 1. januarja 1910 je smel posamezen kmetovalec do 2500 kg semenskega krompirja in do 1000 kg drugega semena (žita, detelje, trave) vpeljati po znižanem tarifu, ki je bil celo do 50 odstotkov nižji od navadnega tarifa za prevoz žita in krompirja.

Predlaga torej, da se ta olajšava zopet dovoli, tudi če kmetovalci skupno seme naročajo. Z ozirom na to, da se kmetijsko združništvo od leta do leta lepše razvija, naj se veruje združgam, ki naročajo semena skupno, če je treba, naj se zahteva od združnega vodstva zapisnik naročnikov semena. Vladni zastopnik je obljubil, da se bo oziral na ta predlog.

Člen vitez Hohenblum je predlagal, da vloži državni železniški svet proti dovolitvi 7 odstotnega poviška nad najvišjimi tarifi državnih železnic v prid asanacije južne železnice protest in da se posebno ta povišek ne sme pobirati od kmetijskih pridelkov.

Da sem kot poročevalec v tej zadevi vedel kaj storiti, je umevno; saj zastopam deželo, ki je zelo odvisna od južne železnice, ki po nji izvažajo svoje pridelke proti morju in proti severnim krajem in ki najbolj čuti ta krivični povišek, ki znaša 7 odstotkov več kakor velja za dotično blago najvišji tarif na državnih železnicah. Enako hudo so prizadete sosedne dežele, Štajerska, Koroška in Primorska. Neki člen iz Češke je izjavil sicer, da uvažuje hudo obremenjenje, a da se ne sme prezreti dejstvo, da gre za saniranje velikega železniškega podjetja, ki se mora spraviti na trdno podlago, da bo moglo kot moderno veliko podjetje tudi

delovati. Na te njegove besede sem odgovoril: Tudi mi južni deželani hočemo dobro moderno oskrbovano železnico, a kako pridejo te šibke, toliko v kmetijstvu kolikor v industriji težko izhajajoče dežele do tega, da morajo prevzeti težko breme izredno visokih tarifov. Težkega stanja južne železnice niso povzročile te dežele, ki so odnekaj nosile najvišje tarife; tarif za osebni promet je bil in je še sedaj najvišji v vsi državi! Če je ta železnica prevažna za državo, ker izvažajo in uvažajo iz njenega osrčja, potem je dolžnost vse države pripomoči k saniranju tega velikega podjetja, pa ne samo teh revnih šibkih dežel, ležečih ob tej progi. Nadaljnjih izvajanj ne navajam, ker sem v prilog predloga govoril že dvakrat v deželnem zboru kranjskem.

Sedanji voditelj železniškega ministrstva je izjavil, da vlada ni doslej še nobene obveznosti v tem oziru prevzela in da bo varovala koristi države, pa tudi dotičnih dežel. V končni besedi sem še pristavil, da naj se 7 odstotni povišek odpravi ne le pri kmetijskih pridelkih, ampak tudi pri obrtnih, ker obrtnija v teh deželah itak težko izhaja. Poročevalčev predlog je bil soglasno sprejet.

Isi člen je nadalje predlagal, da se za drenažne cevi in opeko, ki je potrebna za osuševanje močvirnih zemljišč, tarif v daljavi 40 km zniža za 4 vinarje, v daljavi, večji od 40 km, za 6 vinarjev pri 100 kg. Utemeljeval je ta predlog stem, da je nabroj močvirnih zemljišč v Avstriji, ki jih je treba osušiti in rodovitnost zemljišč povzdigniti. Kot poročevalec sem predlagal, da se tudi cevi, iz cementa napravljene, ki so dokaj trpežnejše, uvrste v znižani tarif.

Član poslanec Mastalka je predlagal, da se tarif za prevažanje kmetijskih strojev, ki se pošiljajo v popravo, primerno zniža, ne le če se pokvarjeni stroj pošlje tvornici, ampak tudi za vožnjo iz tvornice. Sedaj se zaračunava olajšavni tarif za pokvarjeni stroj do tvornice, nazaj se pa mora za popravljeni stroj plačati ves tarif, kakor za nov stroj.

Ta gospodarsko zelo važni in koristni predlog poslanca Mastalka je bilo lahko utemeljevati, posebno z ozirom na pokrajine, ki nimajo doma na razpolago mehaniških delavnic, kjer se pokvarjeni stroji pravilno popravljajo. Posebno za naše pokrajine je ta zadeva silno važna.

Člen Križik je predlagal, da naj se pritegnejo k posvetovanju o tarifnih, ko se ti sklepajo v posebni stalni tarifni komisiji, tudi zastopniki kmetijstva in gozdarstva, industrije in trgovine.

Zastopnik vlade je obljubil, da se bo to zgodilo. To bo mogoče, ker se bo prav sedaj predelal statut za stalni tarifni komité ter se hoče ministrstvo na to upravičeno željo ozirati.

Drugi predlogi so bili bolj za severne dežele važni; navajam od teh le oni predlog galiških zastopnikov, ki so želeli, da dovoli vlada znižati vožni tarif za les, ki ga pošiljajo iz Galicije in Bukovine v Nemčijo. Kot zastopnik južnih dežel sem predlog podpiral, ker kolikor več lesa Galičani v Nemčijo spečajo, toliko manj konkurence ima naša lesna trgovina, ki ima itak dovolj trpeti po konkurenci iz Galicije in Bosne.

Iz tega poročila more vsakdo soditi, da so obravnave državnega železniškega sveta važne za razvoj naše produkcije in izvoza ter prometa sploh.

Hvaležen bom vsem, če mi sporoče svoje želje in zahteve, da bom mogel v jesenskem zasedanju

staviti svoje predloge v prosep prometa na Kranjskem in sploh v vseh zadevah, tikajočih se državnih, pa tudi privatnih železnic, ki imajo služiti našim pokrajinam v prosep in povzdigo našega narodnega gospodarstva.

Fr. Povše,

državni poslanec in predsednik c. kr. kmet. družbe kranjske.

Najnovejše izkušnje glede zatiranja peronospor.

Lanski neuspehi, ki so jih imeli mnogi vinogradniki pri škropljenju trt proti peronospori (strupeni rosi, paležu), so privedli veščake do tega, da so se pričeli vnovič pečati s to boleznijo, da bi dohnali vzroke teh neuspehov.

Pri tem se je dognalo marsikaj zanimivega, kar hočem tukaj objaviti.

Dosedaj so veščaki mislili, da peronospora napada trtno listje samo na ta način, da trosi, to je drobno seme te glivice, padajo na zgornjo stran lista, tam ob navzočnosti vode (kapljice dežja ali rose) izkalé in se koreninica ali podgobje (micelij) glivice zarase v notranjščino lista, kjer listu odteguje hrano in ga s tem opali. Končno zrasede novi trosi na spodnji strani lista, ki jih vidimo kot bele lise, ki zopet novoizrasle liste itd. okužijo.

Znani učenjak Müller-Thurgau je pa v najnovejšem času z raznimi poskusnjami, zlasti pa z umetnim cepljenjem trosov v trtno listje, dokazal, da se trosna koreninica (micelij) peronospore veliko rajša zarase v list od spodnje strani, kakor od zgornje.

Resnica je, da pade velika večina trosov le na zgornjo stran listov in da le tam najde navadno vodne kapljice, da lahko izkali, ali v hudo mokrih letih, ob vednem deževju, je tudi spodnja stran listov zadosti vlažna, in če se kak tros peronospore zaleti tja, prav gotovo izkali in se zarase v list. K temu je še dostaviti, da je v deževnem, mrzlem vremenu trtni list veliko bolj mehkužen in vsaki boleznijo bolj dostopen, kakor v suhem, gorkem vremenu.

Iz tega sledi, da bomo primorani, zlasti v mokrotnih letih, škropiti trtno listje tudi od spodnje strani, da dosežemo popolen uspeh. Za ta namen bo seveda treba k škroplilnicam posebnih razpršilnikov. Dalje je iz tega razvidno, da je treba trtne mladike v pravem času privezati, da ne visé navzdol, ker se stem obrne spodnja stran listov navzgor in je listje tem bolj izpostavljeno nevarnosti, da ga napade peronospora.

V zadnji številki lista „Allgemeine Weinzeitung“ je dr. Artur Bretschneider sporočil v imenu zavoda za varstvo rastlin na Dunaju, da je v okolici Kremisa in drugod po Niževavstrijskem letos peronospora uničila večino trtnega zaroda že pred in med cvetenjem.

Preiskava je dognala, da se v takih slučajih glivica naseli na grozdni peceljčih in vsled njih obolenja se odreže dovajanje hrane grozdičku.

Vsled tega se grozdiček posuši še preden se razcvete, ali pa ne odvrže cvetnih kapic, ali se posuši, ko se je že razcvetel. Zanimivo je pri tem, da se peronospora na listju komaj pozna, dočim je 80% in več vseh grozdičkov že uničila.

Tudi je zelo čudno, da bolezen baje napada grozdje bolj v visokih in suhih legah, kakor v vlažnih in nizkih.

Tudi pri nas je lansko leto v mnogih vinogradih, zlasti pa pri vinogradnikih, ki so sicer večkrat in dobro škropili, toda so pozno začeli, napadla peronospora bolj grozdje kakor listje.

Bolezen je med cvetenjem in koj po njem zarod v malo dnevih skoraj popolnoma uničila.

Te nesreče se nedvomno le tedaj lahko ubranimo, če jako zgodaj in v kratkih presledkih večkrat poškrpimo grozdje in seveda tudi listje.

Poznam vinogradnika na Belokranjskem, ki je lansko leto ohranil vse grozdje in listje samo z dvakratnim škropljenjem.

Škropil je pa prvič tako zgodaj, da so se mu sosedje posmehovali, češ da škropi kole. Letos, ko so skoraj vsi vinogradniki v strahu, da bi se ne ponovila lanska slaba letina, zelo zgodaj škropili, ni doslej bolezní na grozdu skoraj nikjer videti.

Ker se z raztopljenjo galice brez pripravne škropilnice s hipno zatvornico in z dobrim razpršilnikom zlasti pri drugem in nadaljnjem škropljenju težko pride do grozda, priporočam, da vinogradniki rabijo tudi zmleto suho galico, ker se z njo s pomočjo mehov grozdje lahko dobro popraši.

Videl sem lansko leto zelo dober uspeh, ki so ga s tem sredstvom dosegli vinogradniki v laškem delu (ob obali) Istre.

Tudi na Laškem in na Francoskem je to sredstvo v navadi.

Da se pa obenem grozdje zavaruje proti plesnobi, žveplajo tam s fino zmletim žveplom, ki mu je pridejano 3% prav fino zmlete galice.

Tako žveplo se imenuje tam „zolfo ramato“ (bakreno žveplo, ker se modra galica izdeluje iz bakra.)

Prvič naj se žvepla s tem bakrenim žveplom koj, ko se zarod pokaže, pozneje vselej kmalu za vsakim škropljenjem, in sicer vedno, dokler je zarod vsled rose še vlažen, ker potem galica bolj učinkuje.

Dosti neuspeha je lansko leto povzročilo tudi to, da so mnogi vinogradniki rabili preveč apneno (prehudo belo) ali pa že staro, več dni pripravljeno škropilno tekočino.

Apna naj se primeša galici le toliko, da se galica razkisa (nevtralizuje), to se pravi, da se ji odvzame kislina, ki bi sicer listje ali grozdje opalila. Zato naj bi povsodi rabili bel ali rdeč preskusni popir.

Znano je tudi, da pripravljena škropilna zmes galice in apna postane nerabna, če stoji več dni.

Fina modra usedlina, ki se naredi v tekočini, kadar se apno pomeša z galico, postane nekako zrnčasta, trda (peskasta) in na trti neraztopna, vsled česar ne more glivičnih trosov zamoriti, kajti le ta usedlina je pravo sredstvo zoper kali peronosporo.

Henrik Kehlhofer priporoča, da se, bodisi med pripravljanjem ali pa že pripravljeni škropilni zmesi galice in apna, najpozneje tekom prvega dne dodene nekoliko, in sicer na vsak kilogram galice 50 g (5 dg) do 100 g (10 dg) navadnega sladkorja (cukra). Tako oslajena zmes se drži več tednov, da — kakor kažejo poskušnje prof. dr. Kulischa — tudi dva meseca, ne da bi izgubila kaj svoje vrednosti. Pri tem zmes ne sme biti po nepotrebnem preveč apnena.

Kdor rabi namesto apna sodo, ta mora vedeti, da se zmes galice s sodo še hitreje postara kakor zmes galice z apnom in da pri njej dodatek sladkorja prav nič ne koristi.

Pač pa jo ohrani pridatek 50—100 g Senjetove soli (vinskokislega natronovega kalija).

Vinogradniki, ki imajo doma vinski kamen, ki se nahaja v starejših vinskih sodih, si Senjetovo sol lahko sami pripravijo.

Na vsak kilogram sode, ki jo rabijo za napravo škropilne zmesi, naj denejo na dno za to potrebne platnene vrečice 50—100 g stolčnega vinskega kamna, vrhutega pa stolčeno sodo. Vreča se nato vtakne v vodo, vsled česar se topi sodo, in iz te močne raztopine sode se napravi s pridejanjem vinskim kamnom deloma Senjetova sol. Razstopina sode se nato vlije v raztopino galice, in sicer toliko, da postane bel preskusni (fenolftaleinov) popir nekoliko malo rdeč, ozir. rdeč lakmov popir nekoliko moder.

Najbolje je, da si napravimo močno, 20% sodno raztopino že za vse leto naprej naenkrat. V to svrhu raztopimo v 100 l vode 20 kg sode in 1—2 kg vinskega kamna.

Kadar potem raztopimo galico za škropljenje, vlijemo te sodne raztopine, kjer je že primeren del Senjetove soli, toliko v raztopino galice, da v njo pomočen bel (fenolftaleinov) popir nekoliko pordeči ali pa rdeč (lakmov) popir nekoliko pomodri.

Tako pripravljena škropilna zmes se dolgo drži in je tudi še čez več tednov porabna. S sodo pripravljena galica ima pred galico, pripravljeno z apnom, to prednost, da je njena usedlina finejša in svetlejša.

Ta usedlina ne zamaši škropilnic in listje z njo poškrpljenih trt le malo obsenči, tako da ne zadržuje zoritve lesa, kar se pri rabi preveč bele, apnene zmesi prav rado dogaja.

B. Skalický.

Teorija in praksa.

(Dalje.)

Poznaš superfosfat in soliter in veš tudi, da ti da krompir mnogo več pridelka, če pognojiš zemljo z njima. Ali veš, kaj so rekali naši ljudje, ko so prvokrat nekateri štupali umetna gnojila?

„Glejte, glejte,“ so se norčevali, „sosed nosi svoj gnoj v vreči vunkaj na polje,“ imeli so reveža za enega izmed tistih, ki nimajo vseh kolescev v glavi v redu. Tega jim tudi ni treba preveč zameriti, zakaj praksa jih je učila, da dobi veliko pridelkov, kdor gnoji z veliko množino hlevskega gnoja. Pripisovali so vso moč veliki množini gnoja; skušnja in opazovanje sta govorila za to. Zato so se ljudje silno čudili, ko so videli, da ima majhna množina umetnih gnojil ravno tak učinek. Skoraj nemogoče se jim je zdelo to, niso si vedeli raztolmačiti čuda.

Kako lahko pa je to v teoriji.

Ta nam pove čisto jasno, odkod prihaja, da gnoji hlevski gnoj tako dobro; ne zavoljo tega, ker ga je mnogo, ampak zato, ker ima te in te redilne snovi v sebi. Ravno iz tega vzroka pa gnoji tudi soliter, superfosfat, kajnit, Tomasova žlindra, žveplenokisli amoniak kalijeve soli, a teh snovi ni treba toliko kvintalov kakor hlevskega gnoja, zato, ker imajo v sebi redilne snovi bolj koncentrirane, rekšje, jih imajo več kakor gnoj. Danes vemo dovolj natančno, katerih redilnih snovi potrebuje kaka rastlina in koliko, vemo pa tudi, da mora biti rastlinska hrana v vodi razstopna, drugače ni dostopna korenskim kosmatinam, ki vsrkavajo le raztopljeno hrano iz zemlje.

Da vse to vem, je zame velikega praktičnega pomena. Če n. pr. vem, da potrebuje moja rastlina, n. pr. krompir, neko vrsto redilnih snovi v določeni množini, potem mi je tudi mogoče priskrbeti ji to množino v

kakršnišibodi obliki. Če imam dovolj gnojja, potem bom pridejal kajnita ali žlindre ali dušičnatih gnojil v taki meri, da lahko porečem: „Zdaj sem storil vse, kar je bilo treba od moje strani, da dosežem najvišji dohodek“. Praktik tega ne more nikoli z gotovostjo reči, kajti sama izkušnja tu ne zadostuje.

In potem še nekaj! Ko bi imel ti ves denar, ki so ga ljudje iz nevednosti že izdali za slaba gnojila, bi bil danes že bogat kakor Krez. Treba je vsakemu prej dobro preskusiti, katerih gnojil potrebuje kak sadež na njegovi zemlji. Nič ni bolj pogrešenega, kakor enako kopito za vse. Kako pa naj preskusi kmet, ki se ni učil nikake teorije, jeli je kaka stvar zanj primerna ali ne? Pri tem dela napako nad napako.

(Konec prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le v pismenu, če je pismo priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 133. Moji štirimesečni prasiči nič kaj dobro ne uspevajo, kljub temu, da slastno žro. Prasiči so nemirni, se vedno drgnejo in pred nekaj časa so imeli po hrbtu suhe kraste, ki so pa prešle. Kako je zdraviti take prasiče, ki jih po koži srbi? (L. B. v P.)

Odgovor: Vaši prasiči imajo bolno kožo vsled nesnage in nezadostne svetlobe v hlevu. Naredite svinjak dovolj svetel in snažen ter sploh skrbite za skrajno čejo. Bolne prasiče sedaj poleti vsaj enkrat na teden dobro umite z vodo in z milom in jih spuščajte kolikor mogoče mnogokrat na prosto. Če morete dati prasičem priliko, da se bodo kopali, jim bo posebno dobro delo.

Vprašanje 134. Kdo sme pobijati lisico? Ali je najemnik lovišča odgovoren za škodo, ki jo dela lisica? (F. V. v B.)

Odgovor: Lisica ni lovska, ampak lovna škodljiva žival, ki ne uživa varstva, zato jo sme vsakdo ubiti, vendar ostane last najemnika ali lastnika lovišča. Za škodo, ki jo naredi lisica, se ne povrne škoda. Kdor lisico ubije, jo mora izročiti lastniku ali najemniku lovišča. Streljati jo sme le tisti zunaj svojega doma, ki ima orožni list in lovsko karto. Med hišami ni dovoljeno streljati; tozadevni prestopok kaznuje župan kot krajevni izvršitelj policijske oblasti.

Vprašanje 135. Ali bi kazalo brejim svinjam pokladati orehove tropinje, ker eni trdijo, da so nezdrave? (J. F. v G.)

Odgovor: Sveže in nepokvarjene orehove tropine tudi brejim svinjam prav nič ne škodujejo, vendar jih je treba zmerno pokladati, da se svinjam želodec ne pokvari in se breje živali preveč ne odebele. Predebele svinje se težko oprasijo in skote slabotne pujske.

Vprašanje 136. Iz česa se dela lep, ki se maže na popir za lovljenje muh? Jaz bi s takim lepom namazal droge, ki bi jih obesil v hlevu, kjer imam silno veliko muh. (J. K. v P.)

Odgovor: Iz česa je lep za lovljenje muh, ne vemo; njegova sestava je različna in je tajnost izdelovalcev. Sicer pa s tem lepom ne dosežete v hlevu nikakega uspeha, ker tistih par tisoč muh, ki jih vjamete, prav nič ne izda. Če

se hočete muh v hlevu iznebiti, poskrbite v hlevu in zunaj hleva za skrajno snago; zlasti jim vzemite vsako priliko za odlaganje jajec v raze in preprečite razvijanje ličink iz jajec.

Vprašanje 137. Imam velik pašnik, kjer je veliko gladeža in ki sem ga letos kosil. V senu je veliko bodečega gladeža, zato vprašam, katerim živalim se sme pokladati seno, pomešano z gladežem? (F. K. v L.)

Odgovor: Gladež samnasebi je prav dobra krmna rastlina, ki posebno ugaja molznim kravam. Tako seno torej prija sploh odrasli govedi, če ni v njem toliko gladeža, da bi ga goved le s težavo uživala. Če je pa v senu preveč gladeža, tedaj je treba tako seno pred krmljenjem močiti ali pariti, vsled česar se gladež zmehča in ga more uživati vsaka žival, tudi mlada goved.

Vprašanje 138. Precej daleč od vasi imam njivo posejano s žitom, ki ga močno kvarijo sosedne kokoši. Prosil sem soseda, naj pazi na svoje kokoši, a se mi le posmehuje; zato vprašam, kako sosedi zabranim, da mi njene kokoši ne bodo kvarile žitnega polja? (J. U. v V.)

Odgovor: Ker tujih kokoši na svojem svetu ne smete pobijati, četudi Vam delajo škodo, Vam ostane edino sredstvo, da se poslužite deželnega zakona za obrambo poljščine. Po njem smete kokoši zarubiti in jih izročiti županu, ki ima dolžnost kaznovati in izterjati povračilo škode.

Vprašanje 139. Na strnišče ozimnega žita sem sejal ajdo, ki sem ji pognojil s superfosfatom. Za ajdo nameravam jeseni zopet sejati ozimno žito. Ali zadostuje superfosfat, ki ga je dobila ajda, oziroma, sčim naj gnojim ozimnemu žitu jeseni? (J. K. pri Sv. K.)

Odgovor: Ajda vzame iz zemlje zelo veliko hranilnih snovi. Na tak način, kakor Vi nameravate žito za žitom, oziroma za ajdo sejati, nikdar ne dosežete tudi z gnojenjem dobrega uspeha, ker se zemlja za žito preveč utruji. Tisti superfosfat, ki ste ga sedaj dali ajdi, ga bo ta večinoma porabila, zato morate jeseni, če na vsak način hočete zopet žito sejati, njivo vnovič pognojiti s superfosfatom in s kalijevo soljo ter z amonijevim sulfatom, ki ga raztrosite tretjino jeseni, ostali dve tretjini pa spomladi.

Kmetijske novice.

Sestanek absolventov kmetijske šole na Grmu se priredi 19. in 20. avgusta t. l. Pri tej priliki se bo praznovala tudi petindvajsetletnica zavoda z naslednjim programom: V soboto, 19. avgusta: Ob pol šestih popoldne: Sprejem gostov na kolodvoru. Odkazanje prenočišč. Ob sedmih zvečer: Prijateljski sestanek pri Štemburju v Kandiji. Ob devetih zvečer: Kres na Grmu. V nedeljo, 20. avgusta: Ob osmih zjutraj: Sv. maša pri Božjem grobu. Ob devetih popoldne: Pozdrav in nagovor došlih gostov v šolski dvorani. Ogledovanje zavoda. Ob pol eni popoldne: Skupni obed v šolski dvorani. Ob štirih popoldne: Zborovanje absolventov v svrhu stanovske organizacije. — Čas za prigrasitev je določen do 1. avgusta. Pripravljalni odbor.

„Izrejevanje matice“ (The Rearing of Queen Bees), spisal dr. E. F. Phillips, čebelarški veščak pri entomološkem oddelku poljedelskega ministrstva v Washingtonu, D. C., Združene države, poslovenil Aleksander Toman. Izdala in založila c. kr. kmetijska družba kranjska. Cena 1 K. — V uvodu pravi predstavljatelj: „Čebeloreja je v prvi vrsti izrejevalno vprašanje, ker obilnost pridelanega medu je odvisna od kakovosti matice. V svrhu, da se bolj razširi znanje o najboljših načinih izrejevanja matice, se je ta knjižica izdala... Da dopolni svoje začeto delo ter da pomaga čebelarjem povečati izvažanje kranjske sive čebele je c. kr. kmetijska

družba še tretji *) važni korak storila ter je predležečo knjižico izdala. Za trgovske namene se bo potreba matič gotovo jako pomnožila, za ugodno vzdržanje krepkega zaroda naših čebel bo našim čebelarjem potrebno, matice večkrat ko sedaj premeniti in jih izbrati po najboljših lastnostih — vse to pač zadostuje, da si vsak slovenski čebelar preskrbi to knjižico, jo skrbno čita in kar je čital tudi praktično uporabi.... Visoki c. kr. ministarstvu za poljedelstvo in za trgovstvo in c. kr. kmetijska družba kranjska so za v tem uvodu označene priprave žrtvovali precejšnje stroške, s tem pa dali kranjskemu čebelarstvu novo žilavost, novo krepkost, ter so povečali vir, iz katerega bo v bodočnosti pomnožen gmoten uspeh našemu staroslavnemu čebelarstvu vrel. — Knjižica je opremljena s 17 čtivo pojasnjujočimi slikami, ki jih je predstavljatelj narisal po izvirnih fotografijah, ki jih je dr. E. G. Phillips poslal iz Amerike. Knjižica je v našem slovstvu prva te vrste in se bo nedvomno takoj udomačila med čebelarji.

Občni zbor perutninarske zadruga v Ljubljani se je vršil 15. julija t. l. Za načelnika je bil izvoljen ravnatelj kmetijske šole na Grmu g. V. Rohrman, za namestnika g. H. Franzl, za blagajnika in tajnika nadučitelj Zupan iz Dolskega, v odbor pa gg. A. Kalan, J. Legvart, J. Rataj in K. Počivalnik. V nadzorstvo so bili izvoljeni gg. Pengov, Frančišek, Merkun Ivan in Traven Jakob. Vsi so vneti perutninarji, zato je upanje upravičeno, da povzdignejo to zadrugo in naše perutninarstvo, če najdejo v ljudstvu zadostne podpore in potrebnega zanimanja. Dohodki iz perutninarstva so v naši deželi ogromni, pa se dajo z umno rejo še izdatno zvišati. Vse vnete perutninarje, zlasti gospodinj, vabi odbor k pristopu v zadrugo, ker so stroški tako majhni, da jih zmore vsakdo. Pristopnina in delež znaša 3 K. Kdor želi pristopiti, naj prijavi pristop nadučitelju Zupanu v Dolskem, p. Dol, in naj obenem vpošlje znesek 3 K.

Perutninarsko razstavo priredi odbor letos na jesen v Ljubljani, na kar opozarjamo že sedaj vse ljubitelje perutnine. Kdor se hoče razstave udeležiti, naj se prijavi nadučitelju Zupanu v Dolskem, ki daje vsa potrebna pojasnila. Dolenjci se lahko obrnejo v tej zadevi do g. ravnatelja Rohrmanna. Lanska razstava v Kandiji se je tako izborna obnesla, da je presenetila odbor sam, v središču bo izpadla gotovo še lepše.

Družbene vesti.

* **Plemenski biki** se bodo po možnosti kupovali od domačih živinorejcev, zato naj se dobri plemenski biki, ki so na prodaj, ponudijo c. kr. kmetijski družbi kranjski z ozirom na razglas, ki je objavljen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Gospodinjstva šola c. kr. kmetijske družbe** prične prve dni meseca oktobra t. l. svoj novi, in sicer štirinajsti letni tečaj. Glede sprejema gojenk v to šolo opozarjamo na razpis, ki je objavljen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Plemenska goved (biki, krave in junice) vseh pasem**, ki se na Kranjskem redijo, se bo oddajala s pomočjo državne podpore po znižani ceni živinorejcem na Kranjskem. Opozarjamo na tozadevni razpis, objavljen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Poziv glede modre galice**, oddane po znižani ceni. Vse podružnice, posojilnice, županstva itd., ki so pre-

*) Poleg izdaje angleške knjižice o kranjski sivi planinski čebeli in oglašanja le-te v strokovnih časnikih v Ameriki, Avstraliji in v Aziji na Japonskem.

jeli za svoje ude, oziroma za svoje občane modro galico po znižani ceni, se nujno prosijo, da po možnosti hitro izterjajo dolgove za galico ter denar nemudno pošljejo kmetijski družbi. Vsak, ki količkaj more galico takoj plačati, naj se to v prid revnim vinogradnikom od njega odločno zahteva. Kakor danes kažejo razmere, je podpora v znesku 25.000 K popolnoma porabljena za pokritje primanjkljaja vsled znižane cene, za pokritje prevoznih stroškov, in bržkone je niti ne bo dovolj za pokritje obresti založene glavnice, zato ni upati, da bi se komu moglo konci novembra odpisati kaj dolga; kvečjemu se bo to storilo le pri majnem številu najrevnejših vinogradnikov za nekaj kilogramov modre galice, toda le tedaj, če bodo drugi poprej galico plačali in ne bodo obresti vsega porabile. Od onih, ki se zanje ve, da so več galice naročili kakor so je potrebovali in so jo zbog ugodnosti nakupili že za prihodnje leto, naj se takoj izterja ves dolg in naj se jim galica na korist revnim vinogradnikom zaračuni po dnevni ceni, kajti tako postopanje ni dopustno in je naravnost sleparsko.

* **P. n. gg. družbene ude** nujno prosimo, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati, in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbijo za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelnikstva, ki vzlic raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potom nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spolnjevati.

* **Modra galica** po K 64— sto kg z vrečo vred.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 19 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 561—	K 594—	K 627—	K 660—	K 693—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se izvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Sklenilo se je, v teku tega poletja predelati družbena pravila. O njih se bo glavni odbor posvetoval v svoji seji meseca septembra in jih potem predloži v sprejem družbenemu občenemu zboru.

Glavni odbor se je posvetoval o predlogih c. kr. kmetijskega ministrstva glede porabe državne podpore v prospelu kmetijstva, ki odpade na Kranjsko iz onega zaklada, ki je ustanovljen z zakonom z dne 30. decembra 1909. Po daljši in temeljiti razpravi o tem predmetu je glavni odbor sklenil svoje ukrepe naznaniti deželni odboru ter predvsem na to delovati, da se ta podpora predvsem porabi za tisti namen, ki je zanj ustanovljena, in da se odločno ugovarja porabi za take namene, ki so takó zanje na razpolaganje drugi zakladi. V prvi vrsti je odpomoči velikemu pomanjkanju plemenskih bikov in sploh pomanjkanju govedi, ki se je morala odprodati zaradi pomanjkanja krme v letih 1907 do 1909. Pri tej priliki se je tudi sklenila resolucija odbornika g. dr. Lampeta, da naj se kmetijska družba obrne na c. kr. deželno vladu s prošnjo, da se pri obravnavah glede razdelitve skupnih pašnikov vselej zaslišijo tudi kmetijski veččaki, ki naj povedo, če je razdelitev z gospodarskega stališča koristna in če ne kaže razdelitve sploh preprečiti.

Glavni odbor je vzel na znanje poročilo o nakupu in razdelitvi plemenskih bikov letošnjo pomlad. Glasom tega poročila se je nakupilo in oddalo 117 bikov, ki so stali 77.216 kron in se je zanje prejelo 37.611 kron.

Glavni odbor se je posvetoval glede skupnega postopanja z deželnim odborom pri pospeševanju govedoreje in prasičereje, in sicer na podlagi pojasnil, ki jih je dal referent za živinorejo v deželnem odboru g. deželni odbornik dr. Lampe. Pri tej razpravi se je deželni poslanec g. odbornik Piber pritoževal o krutem postopanju gozdarskih uradov proti kmetom-zivinorejcem, in se je na predlog odbornika g. dr. Lampeta sklenila naslednja resolucija: Gozdni zakon samnasebi je dober; vse je zavisno od tega, kako se razlaga, zato naj se c. kr. kmetijska družba obrne na deželno vladu s prošnjo, da naj ona veli svojim podrejenim organom gozdni zakon tako zvrševati, da ne bo po nepotrebnem trpelo kmetijstvo in da se zlasti nepotrebno ne postopa kruto proti zivinorejcem, ki pri najboljši volji pri paši ne morejo preprečiti malenkostnih prestopkov zakona in pravzaprav za te prestopke ne morejo biti odgovorni.

Glede predloga zivinorejske zadruge v Novem mestu, da naj se v bodoče licenciranje bikov po možnosti osredotoči in obenem vrši premovanje bikov, je glavni odbor sklenil, da se bo o tem predmetu dogovorno z deželnim odborom posvetoval v eni svojih prihodnjih sej, ko pride na dnevni red ureditev premovanja goveje zivine sploh.

Vsled sklepa zivinorejskega sveta na svojem zborovanju dne 17. maja t. l. in vsled tozadavnega dopisa deželneža odbora se je glavni odbor izrekel pripravljenega, da se na družbeni podkovski šoli uvedejo tečajji za rezarstvo.

Ponudbe za nakup perutninarskega zavoda v Zgornji Šiški glavni odbor vsled družbenih gmotnih in drugih razmer ne more sprejeti.

Točke dnevnega reda glede ponočnega dela žensk pri raznih podjetjih in razločitev teh podjetij med obrtnimi in kmetijskimi, potem glede splošne avstrijske posredovalnice za kmetijske delavce in glede užitkarstva za delo nesposobnih kmetovalcev je glavni odbor preložil na posvetovanje za svoje zimsko delovanje ter je naročil tajništvu, da do tja pripravi ves potrebni material.

Za nove ude so se priglasili in so bili sprejeti gg.:

Kršinec Josip, posestnik v Stražnem vrhu; Bohta Janko, posestnik na Zastavi; Hrvoj Dragotin, odvetniški koncipient v Zagrebu; Kogovšek Anton, posestnikov sin na Potoku; Gostinčar Ivan, posestnik in gostilničar v Klečah; Brinšek Gabrijel, zastopnik tvrde Langen in Wolf v Ljubljani; Urbanč Frančišek, posestnik v Malem Trnju; Perme Jernej, posestnik v Spod. Slivnici; Hvala Josip, posestnik v Ponikvah; Riedl Karol, oskrbnik v Črnelem; Beršnjak Anton, gostilničar v Zatičini; Škerlec Frančišek, posestnik

v Vinčancih; Žibert Frančišek, posestnik v Primskovem; Dvornik Rok, p. d. Zageršnik, posestnik na Selih; Plavšak Ludvik, posest. pri Sv. Jurju; Janc Frančišek, trgovec v Šmarji; Kraševac Ivan, posestnik v Ulaki; Kraševac Frančišek, posestnik v Ulaki; Štrukelj Anton, posestnik v Ulaki; Mramor Ivan, posestnik v Andrejčjem; Korošec Ivan, posestnik v Rožančah; Primožič Ivan, posestnik v Hribarjevem; Tekavec Ivan, posestnik v Slugovem; Štrukelj Ivan, posestnik v Zalesu; Mramor Ivan, posestnik v Jeršanovem; Knafeč Ivan, pos. v Ulaki; Korošec Ivan, pos. v Jeršanovem; Gradišar Josip, posestnik v Mramorovem; Korošec Jakob, posestnik v Ulaki; Hiti Ivan, posestnik v Andrejčjem; Zalar Ivan, posestnik v Mramorovem; Anzelc Ivan, posestnik v Zalesu; Rot Anton, posestnik v Jeršanovem; Bajec Ludvik, župnik pri Sv. Trojici; Pirman Andrej, posestnik pri Sv. Trojici; Zalar Ivan, posestnik v Šivcah; Centa Karol, trgovec v Bočkovem; Krajec Frančišek, posestnik v Andrejčjem; Ponikvar Andrej, posestnik v Hitenem; Zakrajšek Frančišek, posestnik v Hitenem; Dežman Alojzij, posestnik v Selcih; Zahar Josip, zidar v Borštu; Kodelja Alfonz, posestnik v Krškem; baron Gagern Nikolaj, graščak v Mokricah; Račič Mihael, posest. v Dolnji Pirošici; Müller Anton ml., posestnik in gostilničar v Stobu; Mrak Frančišek, posestnik na Sv. Petra hribu; Repnik Matevž, posestnik v Rudniku; Koračin Josip, posestnik v Podrebru; Intihar Josip, posestnik v Suši.

Nakup plemenskih bikov v deželi.

Za oddajo proti polovični ceni s pomočjo državne in deželne podpore se kupujejo tudi od domačih zivinorejcev v deželi lepi in dobri za plemo sposobni biki.

Ponudbe plemenskih bikov za prodaj je naslovljati na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko.

Ponudniki naj svoje biki popišejo, zlasti naj naznanijo starost, visokost nad vihom, obseg prsi in pasmo. Posebno se bo gledalo ne biki, ki izvirajo iz dobrih molznih krav.

Ponudeni biki se pregledajo ob priliki od kakega deželnega ali družbenega odposlanca. Noben ponudnik naj pa ne misli, da se bo ogled mogel vselej takoj zvršiti, ampak lahko preidejo tedni, zato more vsak ponudnik s svojo živaljo poljubno razpolagati, dokler se mu nakup ne zagotovi. Kdor pa ponujenega bika proda ali ga sploh več ne misli oddati, preden ga pride odposlanec ogledat, naj to takoj sporoči kmetijski družbi, da ga ne bo nihče zastonj hodil gledat.

Z nakupom plemenskih bikov v deželi naj se pospeši vzreja bikov doma. Preprečiti se pa mora vsaka zloraba, in se tamkaj biki ne kupujejo, kjer jih nedostaja, in se noben kupljen bik ne bo oddal v dotični kraj za polovično ceno nazaj.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Razglas

o sprejemu gojenk v gospodinjsko šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Meseca oktobra se otvori štirinajsti tečaj gospodinjske šole, ki bo trajal 11 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom čč. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, zivinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 330 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjstvo šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati;
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;

5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo

do 10. septembra t. l.

glavemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjstvo šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. julija 1911.

Razglas

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, krav in telic, kupljenih z državno podporo.

Iz državne podpore, ki odpade na kranjsko deželo za povzdigo živinoreje glasom državnega zakona z dne 30. decembra l. 1909. za letošnje leto, in z deželno podporo se nakupi jeseni večje število plemenskih bikov, krav in telic čistokrvnih pasem, ki so za zboljševanje govedu na Kranjskem primerne, in sicer:

- a) **plemensko živino simodolske pasme (rumenobelo lisasto z belo glavo)**, ki se odda samo v kraje ljubljanske okolice in na Notranjsko, kjer je ta pasma že vpeljana;
- b) **plemensko živino sivkaste pasme (enobarvno, sivkasto ali rjavkasto)**, ki se odda samo na Dolenjsko in v ostale kraje na Notranjskem, in
- c) **plemensko živino pincgavske pasme (temnordeče lisasto)**, ki se odda samo na Gorenjsko.

Nakup in oddajo te plemenske govedu s pomočjo omenjene državne podpore izvršita po določilih zakona z dne 30. decembra l. 1909. po medsebojnem dogovoru deželni odbor kranjski in c. kr. kmetijska družba kranjska.

Nakup plemenske živine iz državne podpore je prevzel dogovorno z deželnim odborom kranjskim podpisani glavni odbor. Oddaja te živine se bo pa vršila dogovorno z deželnim odborom, zato je vse prošnje za plemensko živino vlagati pri podpisnem glavnem odboru, ki potem v skupni seji z deželnim odborom določi prošnjike, ki jim je ustreči z ozirom na sredstva, ki bodo na razpolaganje.

Vsak prosilec naj se zgleda le za živali tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji se mora jasno povedati, za ktere pasme plemenske živine prosilec prosi. In prošnje za živali tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi

pokrajini in ki niso pravočasno vložene, se kratkoma ne bo oziralo. Pri oddaji plemenske živine (bikov, krav in junic) se bo oziralo tamkaj, **kjer so živinorejske zadruge**, v prvi vrsti na te, povsod drugje pa pri oddaji plemenskih bikov najprej na prošnje podružnic in županstev, in potem šele na zasebnike.

Prošnje je vložiti

do 31. avgusta t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Na prepozno došle prošnje se kratkoma ne bo oziralo.

Vsak prosilec za kako plemensko govedo mora v prošnji naznaniti, oziroma se zavezati:

1. da je pripravljen njemu prisojeno plemensko govedo sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tisto žival, ki jo določi odbor;

2. da plača ob sprejemu plemenske govedu polovico nakupnih stroškov, in sicer takoj, kajti na upanje se nobena žival nikomur ne izroči, in

3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika toliko časa, dokler bo za pleme sposoben, najmanj pa dve leti, ravnati z njim po navodilih umne živinoreje in se tozadevno podvreči tudi nadzorstvu deželnega odbora. Prejete živali ženskega spola se morajo rediti za pleme toliko časa, dokler so za to sposobne, in sicer pod pogoji, ki so veljavni za bika. Kdor se ne drži vseh točk zaveznega pisma, ali komur po njegovi krivdi sprejeta žival pogine ali za pleme nesposobna postane, se zaveže povrniti ostalo polovico kupnine.

Oni živinorejci, ki dobe plemenskega bika, kupljenega iz deželne ali državne podpore, dobe za vsak mesec, ki imajo bika čez dve leti, po 10 K nagrade, a morajo imeti bika najmanj štiri mesece čez dve leti. Ta nagrada se izplača le onim, ki pravilno in redno vodijo po zakonu predpisane skočne zapisnike, in sicer le za čas, ko se je bik resnično rabil za pleme.

V Ljubljani, 15. julija 1911.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vabilo

na občni zbor mokronoške kmetijske podružnice, ki bo 6. avgusta 1911 ob pol štirih popoldne v dvorani gostilne pri „Stari pošti“ v Mokronogu.

SPORED:

1. Odborovo poročilo o delovanju podružnice v preteklem letu.
2. Polaganje računa za leto 1910. in stanje podružničnega premoženja.

3. Predlogi za družbeni občni zbor in volitev dveh zastopnikov.
4. Prosti nasveti.

Če ob določenem času ne bo zadostno število udov, bo zborovanje pol ure pozneje ne glede na število navzočih.

Načelnštvo mokronoške kmetijske podružnice.

Rakovnik, dne 20. julija 1911.

J. A. grof Barbo, načelnik.

Listnica uredništva.

L. B. v P. Od zadolženega posestva, ki so na njem dolgovi vključeni, se more del odprodati le z dovoljenjem vseh upnikov. Podrobnosti postopanja Vam pojasnijo pri sodišču. — **F. D. v K.** Služnostna steza se ne sme zapreti, če le en upravičenec ni zadovoljen. — **L. B. v P.** Vaše sadno drevje je ozebló. Sušilne lese za sadje se dandanes sploh delajo iz pocinjene žične mreže. — **M. Z. v T.** Mleko iz hlevov, kjer je živina okužena v gobcu in na parkljih, se ne sme prodajati in se v mlekarnah ne sme sprejemati. — **P. J. v S.** Stavbo nove šole plača občina, zato mora občinski odbor potrditi proračun. — **J. K. na G.** Sosedu ne morete braniti, da bi svoje strehe ne smel drugače prekriti, vendar ostane odgovoren za škodo, ki jo naredi sneg, ki se udara z njegove strehe na Vaš svet.